

POCHOVANÝ ŽIVOT

Dráma v troch dejstvách

Podľa novely „Tri prstene“ od Paula
Kellera spracoval **Valér Vnuk**.

Vydal Spolok sv. Vojtecha, Trnava 1941.

Divadelné hry:

vydané Spolkom sv. Vojtecha neobsahujú ničoho, čo by katolícke spolky nemohly zahrať. Preto povinnosťou spolkov kat. mládeže je pri výbere divadelných hier rozhodnúť sa pre hry, ktoré vydáva Spolok sv. Vojtecha. Právo zahrať hru dáva Spolok sv. Vojtecha pod podmienkou, že si zakúpite predpísaný počet sošitov hry. Nijaký poplatok teda nemusíte nikomu platiť.

Krížikom (+) značené hry povoľuje zahrať Ústredie slov. ochotníckych divadiel v Turč. Sv. Martine za poplatok. **Hviezdičkou (*)** označené hry vyžadujú i hudobný doprovod. Spolok má ho na sklade a požičiava ho na 14 dní za vopred zaplatený malý poplatok. Požičaný doprovod treba vrátiť nepoškodený.

AK MÁŠ EŠTE MAMICĀKU. Houben H.-K. B. Žeko. Obraz zo života v 4 dejstvách. 11. m., 6 ž., dievčatá. Izba. žalár. Spoločenské šaty. Strán 64. — Odporúčame hrať najmä na deň matiek. — Predpisujeme zakúpiť 10 knižiek. Cena: Ks 3.—

BLAŽENÁ KRAJINA. Erdösi K. - Blažej. Sociálna dráma v 3 dejstvách. 21 m., 3 ž., ľud. Sieň, jedáleň, dvorana. Mestské šaty. Strán 121. — Predpisujeme zakúpiť 12 knižiek. Cena: Ks 4.—

ČO JE TVOJE, JE I MOJE... J. Daččík. Satirická jednoaktovka. Osoby: 5 m., 1 ž. Izba. Javisko: chudobná izba. Občianske šaty. Predpisujeme zakúpiť 6 knižiek. Cena: Ks 2.40.

IDEM K JEŽIŠKOVI. M. Kočánová. Vianočná hra v 3 dejstvách, so spevmi od M. Schneidera-Trnavského. Osoby: 2 m., 2 ž., 2 dievč., 2 chlapci, Ježiško, anjelici, ľud, cigáni. Javisko: chudobná izba, zimný les. Dej proti pijatyke. Hrať na Vianoce. — Predpisujeme zakúpiť 12 knižiek. Strán 51. Cena: Ks 4.50.

JEDNÝM SNIČKOM-ANJELIČKOM. Anna Ivaňová. Det-ská spevohra v 3 dejstvách s klavirovým sprievodom. Osoby: 4 ž., asi 40 detí. Občianske a pohádkové šaty. Javisko: detská izba a hora. Možno hrať kedykoľvek. Predpisujeme zakúpiť 12 knižiek a klavirové noty. Strán 48. Cena: Ks 4.—. Nóty Ks 20.—

POCHOVANÝ ŽIVOT

Dráma v 3 dejstvách.

Podľa novely „Tri prstene“ od Paula Kellera
spracoval

VALÉR VNUK.

Vydal Spolok sv. Vojtecha, Trnava. / 1941.

Charakteristika osôb.

Radca. Elegantný 59 ročný muž vysokej, chudej postavy, tuho fajčí cigary. Panovačnej, prudkej povahy, namyslený. V II. a III. dejstve včiernych šatách.

Radcová. 49 ročná pani milej povahy. Duševne utrápená, vôle zlomenej. Oblečená jednoducho, elegantne.

Helmut. 27 ročný mladý muž jemnej povahy. Vie vystúpiť i rázne.

Hubert. 13 ročný

Vojtech. 12 ročný

Mária. 10 ročná

} Vystupujú v dlhých, bielych tunikách,
v drieku previazaných.

Anička. 20 ročné dievča driečnej postavy. Je spoločnicou radcovej. Jednoducho, vkusne domácky oblečená. Bledá tvár, tmavé vlasy, trocha utrápený pohľad.

Helmut. Aničkin syn, 7 ročný, pekný, múdry chlapec.

Gróf. 30 ročný, elegantne oblečený, s monoklom. Lump, chvastúň, vyššej postavy.

Jozef. 63 ročný pánsky sluha, dobrák, oddaný rodine. V čiernych šatách.

Scholtzová. 40 ročná upratovačka, dobrosrdečná, pracovitá žena.

Ošetrovatelka. 30 ročná, v tmavých šatách, biela zástera, biela šatka na hlave.

Rekvizity.

Okrem zariadenia na javisku potrebné sú tieto pomôcky:

V I. dejstve: Brošovaná, ošúchaná kniha — krhlička s vodou — vata, jódová tinktúra, lekárska injekčná striekačka — bubon — stolový zvonec — noviny — kľúčik — 3 prstienky s bielym, zeleným a červeným kameňom — zvonec za kulisami na napodobnenie telefónneho zvonca — teplý ručník — papierik s adresou — 3 školské kapsy (aktovky) — husličky, sláčik — gong (vežové hodiny) — papier na stole, ceruza — auto-trúbka (húkačka) — cigary, zápalky.

V II. dejstve: Doporučený list, pošt. dodací lístok — listiny, písacie potreby — tácka, pohárky — fľaša s červeným vínom v skrini — 3 prstene — pánska náprsná taška, v nej modrá obálka s menším i väčším papierikom — záhlavok (výšivka) na kresle — prachovka — bankovky — zvonček na stole.

V III. dejstve: Pánska náprsná taška s modrou obálkou — fľaša s červeným vínom, 2 poháre — noviny, listové papiere, obálky, plniace pero — dlhý nočný kabát, golier, kravata, vesta, kabát — zarámovaná fotografia — ošúchaný drevený kríž s čiastočne čitateľným nápisom: Poručík Helmut Enzenberg † 3. III. 1915.

Pokyny pre režiséra.

V hre nevyskytujú sa nijaké zvláštne technické ťažkosti. Úspech závisí od správneho obsadenia úloh a preto treba účinkujúcich starostlivo vybrať tak, aby svojou povahou dobre kryli charakteristiky osôb. Prirodzenú, precítenú hru zaručujú len rutinovaní herci.

Osvetlenie javiska (úzadia) musí byť regulovateľné s denného svetla do noci.

Pri vypuknutí vojny počuť zďaleka sborové výkriky, vlastenecké pochodové piesne, bubny, a vyzváňanie.

Zvláštnej starostlivosti vyžaduje len scéna, v ktorej nastupujú nenarodené deti. Je to vidina umierajúcej matky. Na javisku je úplná tma. Potom sa objaví slabý, zelený bod na oblohe, ktorý mohutnie. Agonizujúca matka vidí v tom hviezdu, na ktorej zazrie svoje nenarodené deti. Zelený bod sa zväčšuje — hviezda sa približuje — obloha úzadia osvetlí sa postupne mohutnejším zeleným svetlom. Pomocou reflektorov treba vrhať zelené svetlo s boku i na umierajúcu matku. Keď je svetlo najsilnejšie, v úzadí parku objavia sa deti, ktoré treba osvetliť červeným svetlom reflektora. Deti prichádzajú k verande a potom na javisko. — Celú scénu usporiadať možno i ako dve vidiny s dvoma skupinami detí. Najprv prídu celkom malé a shovárajú sa s matkou. Svetlá medzitým postupne zhasnú a na javisko vystúpi v tme druhá skupina väčších detí so školskými kapsami. Reflektory znova postupne ožiaria javisko i účinkujúcich. Celú scénu možno i hudobne podfarbiť pianissimo hudbou za kulisami (napr. zahraniím Aseovej smrti z Peer Gynta od Griega). Dobře prepracovaná a sohratá scéna mohutne zapôsobí na obecenstvo.

I. DEJSTVO.

Na verande, odpoľudnia.

Radcová
Scholtzová

Radcová (odpočívajú si na ležadle, ťažko oddychuje. Nervózne sa babre s knihou, ktorú náhodou otvorí na titulnej strane. Číta): „Kniha proti vrahom narodených i nenarodených detí.“ (Zrazu sa zatrasie a zadíva do parku. Kniha skĺzne na zem. Scholtzová s krhličkou z izby.)

Scholtzová: Milostivá pani, môžem poliať kvietky?

Radcová: Môžete. A potom prídte ku mne, pani Scholtzová.

Scholtzová (poleje kvietky, potom predstúpi): Milostivá pani, rozkážete?

Radcová: Sadnite si vedľa mňa, pani Scholtzová! (Scholtzová si sadne). Rozprávajte mi niečo o svojom manželstve!

Scholtzová: Ach, Bože, o manželstve chudobných ľudí nedá sa veľa rozprávať, milostivá pani. Muž sa trápi, žena sa trápi a deti vyrastajú. Z rúk rovno do úst — to je všetko.

Radcová: A koľko máte detí?

Scholtzová: Päť ich je, milostivá pani.

Radcová: Nebolo ich viac? Myslím, či ste si nejakú tak nepomohli, veď mali ste ich už dosť...

Scholtzová: Nikdy, milostivá pani! Takého niečoho, božechráň, nikdy by som sa nebola dopustila... a môj muž podobne.

Radcová (tichšie): Áno, áno... to je pekné. A koľkože zarobí váš muž denne? Počúvam, že je pokrývačom?

Scholtzová: Áno, pokrývačom. V lete zarobí za-
vše i 5 mariek, ale v zime nebýva práce, iba žeby
vietor niekde porúchal strechy.

Radcová: Mali ste radosť z detí?

Scholtzová: No, ako to už s deťmi býva, milosti-
vá pani: radosti i starostí a roboty. Ale nedala by
som ich za nič na svete. Najmladší by nám bol sko-
ro umrel. Muž bedákal a ja som ho opatrovala. Keď
je dieťa choré, mužskí sú nanič. Chlapci už pomaly
zarábajú a dcérka chodí do školy. Ach, milostivá,
keby ste to dievča prijali do služby, keď o rok vy-
chodí školu...

Anička

Radcová: Isteže, dieťa takej dobrej ženy a také-
ho poriadneho muža rada vezmem do domu.

Scholtzová: Milostivá pani... (Chce jej ruku
bozkať).

Radcová (vytrhne ruku, rozčulene): Nie, nie, pa-
ni Scholtzová, vy ste oveľa lepšia žena, ako ja. Za-
volajte mi, prosím, Aničku! (Scholtzová nechápavo
odbehne, o chvíľku vstúpi Anička).

Anička: Milostivá pani, je vám zasa zle?

Radcová: A kedyže mi bolo dobre?

Anička (zdvihne knihu so zeme): Ach, zasa tá
kniha! Milostivá pani, po čítaní tejto knihy vždy
vám býva horšie. Lekár vám to už tri razy zakázal.

Radcová (sucho sa smejúc): Lekár! Je mi úplne
ľahostajné, či sú na svete lekári alebo nie. Ani je-

den mi nevie pomôcť. A jediné, čo ma ešte zaujíma, je táto kniha. (Anička sedí sklúčene): Koľkátého je dnes?

Anička: Prvého augusta.

Radcová: Prvého augusta 1914. Anička, ak umriem ešte tohto roku, budem mať práve 49 rokov.

Anička (plače): Milostivá pani, prosím vás . . .

Radcová (preruší ju): Neplač, Anička, neplač! Veď som už dosť stará, dosť stará pre seba. (S ulice počuť krik): Čo to? Čo to kričia ľudia?

Anička (napnuto počúva smerom k parku): Milostivá pani, ach! „Vojna“ — kričia. Vojna! Dolu vrah s Francúzskom a s Ruskom! Čo sa to len stalo? (Pochuť bubnovať, spievať i vyzváňať.)

Helmut

Radcová: Ó, Bože, bubnujú a už i vyzváňajú. Anička, vybehni na ulicu a prezveď sa, čo sa stalo!

Anička: Milostivá pani, nejdem, nemôžem vás tu nechať osamote!

Radcová: Choď len, Anička, a ponáhľaj sa! (Radcová klesá. Anička vybehne do parku, skoro sa srazí s prichádzajúcim Helmutom. Rozprávajú tichšie.)

Helmut: Anička, bude vojna, dnes v noci odchádzam na front!

Anička (uľakaná): Ty — Helmut — ty musíš — na front? A čo ja?

Helmut (Akoby omráčený, potom váhavo): Áno — ty! To je strašné! Anička, to sa musí usporiadať hneď teraz — s otcom — ani chvíľku nesmiem meškať! Počkaj, idem k nemu a vysvetlím mu to, jemu i matke.

Anička: Matke nie, nehovor jej to, zle sa cíti.

Helmut: A kto jej to má teda povedať? (Vzpriami sa): Anička, bude vojna. Myslíš, že sa bojím? Nie! Nebojím sa granátov, ani guľometov, nebudem sa teda báť ani otcovho hrmenia! (Anička plače.) Neplač, dievčatko moje! Ožením sa s tebou. Keď prídem s frontu na dovolenku, bude svadba. A dotedy iste ma bude chrániť Boh.

Anička (Vášnivo ho objíma): Ty — ty, pravda to bola láska — nie chvílková vášeň — pravda, Helmut?

Helmut: Áno, láska. Neplač, dieťa moje; všetko sa ešte obráti na dobro; sadni si sem do kútka — počkaj — idem k otcovi.

Anička: Musím k tvojej matke. Poslala ma poďívať sa, čo sa to robí. Čaká na mňa.

Helmut: Choď teda k matke, opanuj sa a poteš ju! (Odchádza. Anička vráti sa k radcovej.)

Radcová: No, čo sa stalo?

Anička: Vojna, milostivá pani, vojna s Ruskom a s Francúzskom!

Radcová: Vojna? (Usmieva sa): Ak umriem ešte toho roku, hrobári ma pochovajú, delá budú však ďalej hrmieť, ale ja ich potom už nepočujem. (Anička sa rozplače): Prečo plačeš tak žalostne, Anička? Pretože bude vojna?

Anička (bez seba): Milostivá pani — Helmut — prepáčte, chcela som povedať, váš pán syn Dr. Helmut musí už v noci preč.

Radcová: Helmut? Kde — kde musí ísť?

Anička: Na — na vojnu, milostivá pani.

Radcová: Kto to povedal?

Anička: On sám! Stretla som sa s ním v parku.

Radcová (klesá, od náhleho preľaknutia šepkâ):
Helmut — do vojny — na to som prv ani nemyslela. Teraz už viem celkom určite, že toho roku umriem. (Chorobne sa smeje a ťuká si na srdce.) Teš sa, teš, zmorené srdce, teraz si už celkom iste odpočinieš! (Anička sedí bez slova, ruky kľčovite spína. Chvilku ticho): Kde je teraz?

Anička: Pri otcovi. Prepáčte, chcela som povedať: pri milostivom pánovi.

Radcová: Čo tam asi chce?

Anička (napnutím posledných síl): Ja — ja si myslím — má čosi — čosi vážneho s ním vybaviť.

Radcová: Pravda, pravdaže. Veď v noci odchádza, nesmie sa teda oneskoriť. (Dlhšie mlčanie): Anička, nepravdu som hovorila pred chvílkou. Keď aj umriem, ver mi, Anička, budem načúvať v hrobe, či vonku hrmia ešte delá, alebo či príde Helmut k môjmu hrobu a povie mi: „Mamička, už je po vojne, vrátil som sa zdravý“. Len potom sa uspokojím.

Anička (srúti sa k nohám radcovej): Milostivá pani, — vy ste sväticou!

Radcová (so slávnostnou vážnosťou): Milé dieťa, nie som sväticou! Keď človek stojí pred hrobom, nepretvaruje sa viacej, vtedy sa spovedá! Nie — nie som sväticou. (Objíma dievku, trhave sa vinú k sebe, plačú): Nemali by sme sa jedna druhej vyspovedať, Anička?

Anička (s vášnivým nárekom): Milostivá pani — milostivá pani — Helmut ide do vojny a ja — ja, milostivá pani — ja nosím jeho — dieťa! (Dievča objíma kolená radcovej a plače jej na lone. Dusné ticho.)

Radcová (láskavo): Anička — tušila som to už niekoľko týždňov. Nie! Netušila, vedela som to!

Anička: Milostivá pani — zmilujte sa — neopovrhujte mnou — ó, sľutujte sa!

Radcová: Neopovrhujem tebou! Iba Boh smie niekoho zavrhnúť. Anička, ty si sa mi vyspovedala. Nosíš dieťa môjho syna. Nechcela by si sa ho zbaviť?

Anička (vyskočí prudko): Nikdy, nikdy! Ani za všetky radosti tohto sveta nie!

**Radca
Helmut**

Radcová (chvíľku ticho. Potom chytí pred ňou stojace dievča za ruku, jemne ho hladká): Anička, budeš mať dieťa a jeho otec bude na fronte. Nie si vydatá, veľa špiny sa na teba nahádže. Ale poteš sa: špinaví a nemilosrdní podobajú sa tomu blatu na ulici, ktoré ostrieka človeka. Anička, ty si sa mi vyspovedala, i ja som sa ti chcela, ale teraz už nemôžem, lebo sily mi na to nestačia. I tak sa spovedám každý deň i noc Tomu, ktorý nás po smrti čaká. Ale, Anička, chráň svoje dieťa, chráň ho — iného a lepšieho neviem ti, ja hriešnica — počuješ, biedna hriešnica a preto nešťastná žena, povedať. (Radca prichádza do izby tvrdým krokom a hrozivo sa vypne vo dverách.)

Radca: Tu je tá ženská!

Helmut (pribehne za otcom): Otče!

Radca: Áno, ženská! Prijatá do domu ako dcéra a teraz táto hanba — táto hanba — to je vďaka! (So zdvihnutými päťami rúti sa na Aničku, celkom bez seba. Anička padne na kolená.)

Anička (šepoce): Odpustte — milosť — zmilujte sa, pán radca!

Radca (divo): Nie! Niet zmilovania! Practe sa! Von z tohto počestného domu! (Kopne za ňou a akoby smyslov pozbavený, hrozí jej päťami nad hlavou.)

Anička (zúfale): Čo si len počnem, ach, Bože, čo si len počnem?

Radca (odsekne): To má vedieť každá ľahkomyselná dievčina, čo robiť v takomto prípade. Peniaze na to dám ja.

Anička (vstane, chvíľku stojí ticho. Smrteľne zahanbená, úzkostlivo sa díva na radcovú, ktorá jej sústrasne prisvieďča. Potom ticho, ale rozhodne): Pán radca, to, čo chcete, ja nikdy nespravím. A ani peniaze od vás neprijmem!

Radca (v zúrivom hneve): Čo? Ten pankhart by sa mal narodiť? Vari si niekto myslí, že ja také decko uznám za vnúča, že azda kedy privolím k tomu, aby si toto nezrelé chlapčisko, hoc je aj doktorom a poručikom, vzalo za ženu pribehlú učiteľovu dcéru, aby svoj i môj život skazil?! Nie! Takú hanbu nikdy nepripustím!

Helmut (pristúpi k Aničke): Otče, to je odporná surovosť. Anička, choď do svojej izby! Sbaľ svoje

veci a nenariekaj! Pri najbližšej dovolenke sa s tebou sosobášim.

Radca (rozhodne): Nie!

Helmut (pokojne): Áno, otče! Už 6 rokov som plnoletý. Aničku si vezmem.

Radca (reve): Vydedím ťa!

Helmut (pokojne): Ako chceš! S tebou, mama, prídem sa rozlúčiť neskoršie. (K otcovi): S tebou som sa už rozlúčil?

Radca (chrapľavo): Áno, so mnou si sa už asi rozlúčil!

Helmut: Poď, Anička!

Radca (skočí za Aničkou, chytí ju za plecía, prudko ňou zatrasie a zareve): Vzdaj sa ho! Sama si nes svoj kríž!

Helmut (v prudkom hneve): Pusť moju nevestu!

Radca (posmešne, brutálne): Jeho nevestu! (Helmut, Anička odchádzajú. Radca klesne v křčovitom smiechu do kresla a zapáli si na cigaru. Zvonku počuť bubnovať, zvonit a pochodové piesne. Radca postonáva. Radcová leží, jej zrak akoby nepatril už svetu. Radca vstane): Lujza, pohovorme si teraz medzi sebou rozumne! Je mi ľúto, že sa tento prudký výstup odohral v tvojej prítomnosti. Iste ťa to veľmi vyčerpalo. Prečo neodpovedáš, Lujza? (Radcová unavene, nevládne pohne rukou): Nevidíš, Lujza, že tá učiteľova dcéra rafinovane sa chce vtrief do našej rodiny? Že chce byť paňou v našom dome? Veď je to jednoducho šialenosťou! Helmut môže dostať za ženy najroztomilejšie dedičky, a naša firma sa

môže stať pýchou Nemecka, keby si rozumne po-
čínal!

Radcová (s upreným zrakom, šepká): Nemecko
túto vojnu prehrá!

Radca (prudko): Žena, natoľko si už chorá, že by
si mohla veriť v takom nesmysle? Upokoj sa! Ne-
mecko vyhrá túto vojnu do Vianoc a potom pride
rozkvet, blahobyť. (Blažene): A tie obchodné mož-
nosti. (Podráždene): A ja by som sa mal pokojne
dívať na to, že môj jediný syn žení sa s dcérou učitel-
níka, ktorá do manželstva prinesie už syna a de-
diča? Taký škandál by som mal dopustiť na našu **Ošetr.**
svetovú firmu? Nechápeš, že by to bolo šialenosťou,
Lujza?

Radcová (úplne mdle): Veľa šialenosti je na sve-
te, napríklad i všetká tá láska k peniazom!

Radca: Lujza, ty si veľmi chorá. Kde máš ošetro-
vateľku? Aha, práve prichádza.

Ošetrovateľka: Milostivá pani — injekcia — je
už na čase!

Radcová (obnaží rozpíchané rameno): Prosím!
(Ošetrovateľka namáča vatú do jódovej tinktúry,
zajóduje ňou rameno a imituje vstriednutie injek-
cie.)

Radca (k ošetrovateľke): Po injekcii býva jej
vždy lepšie, pravda?

Ošetrovateľka: Áno. (Postojí skúmavým zrakom.)

Radca: Môžete odísť, sestrička, mám sa so ženou
o niečom porozprávať. Keby sme vás potrebovali,

zazvoním. (Ošetrovateľka odchádza. K žene): No, teraz vyčkáme účinok injekcie, Lujza. Potom si chcem s tebou pokojne a rozumne pohovoriť. (Zazvoní. Sluha prinesie čerstvé noviny, radca prebehne nadpisy, polohlasne): „Jeho Veličenstvo cisár nariadil všeobecnú mobilizáciu“. Poplašné zprávy z celého sveta. Tisíc hromov! Obrovské udalosti v celom svete — a v mojom svetovom dome dcéra učiteľa — so svojím pankhartom! (K žene): Lujza, strašné veci sa dejú vo svete. Čo je slabé, zhorí, budúcnosť patrí len silným. A tých bude i sláva! Mám iba jedného syna a ten má skaziť svoju budúcnosť slabošskou láskou? Moje dielo má spustnúť, má sa scvrknúť?

Radcová (veľmi prísne): A prečo máme len jedného syna? Veď Pán Boh chcel nám troch darovať! Prečo máme len jednu dcéru? Veď Boh nám chcel dať dve!

Radca (narsšený): Lujza, nechajme tieto staré histórie! Mám ich už po krk. (Zbadá knihu.) No, pravda, zasa tá prekliata kniha!

Radcová (tvrdo): Áno: „Kniha proti všetkým vrahom narodených i nenarodených detí“.

Radca: Bláznivá, fantastická kniha! Súca je len na pobláznenie žien! Veď ti ju lekár čo najprísnejšie zakázal čítať! Prečo sa ňou stále otravuješ? (Drsné): Na svete je priveľa ľudí, a život prináša pomery, kedy dieťa nesmie prísť na svet. Nadbytok detí je príčinou úpadkov a vojny. Mnohodetstvo zaviňuje žobrácku biedu proletariátu, ruvanie meštiac-

tva o prístup ku korytám a spôsobuje i úpadok veľkých obchodných domov deľbou dedičstva. Preto treba mnohodetstvo — túto skazonósnú neplechu znemožňovať!

Radcová: Pre takéto malicherné a špinavé príčiny zatvára sa cesta dušiam, ktoré Boh stvoril a na svet posielal. Proti takým názorom treba sa postaviť už i preto, lebo na mieste, kde by mal mať všetok život najsvätejšie a najbezpečnejšie útočisko, v materskom lone, pácha sa vražda na bytosti celkom bezbrannej. Herodes vraždil deti za vidna, iní vraždia ich v noci!

Radca (chytá sa za hlavu): To sú všetko myšlienky z tej mizernej knihy! Ani stopy niet v nej po nejakom chápaní časových životných potrieb. Suchá náuka, bez smyslu pre život, nábožensky prepriata, splesená morálka! (Schytí knihu a roztrhá ju. Listy padajú po verande i do parku.)

Radcová: Roztrhaním knihy si si nepomohol. Viem ju skoro nazpamäť.

Radca (zlostne): Áno, a práve to ti podrylo zdravie! Či je to rozumné, púšťať červíka svedomia do hlavy ľuďom, ktorí život pochopili a rozumne si v ňom počínali? Chlap, ktorý túto knihu napísal, je tvojím vrahom!

Radcová (rozhodne): Nie! On nie!

Radca: Kto teda?*

Radcová (rozhodne): Ty!

Radca (klesne do kresla. Chvíľu ticho. Potom tichým, chrapľavým smiechom): To je vďaka za vše-

Scholtzová tku tú nádheru a prepych, ktorým som ťa obklopoval! Považuješ ma za naničhodníka, a ja som nespravil nič, iba že som si rozumne počíнал! (Ticho. Radca vstane, prísny hlasom): Lujza, žiadam si od teba akožto od svojej ženy, aby si nehatila moje životné ciele a aby si mi neprekážala. To dieťa tej slúžky sa nesmie narodiť!

Radcová (náhle silným hlasom): Narodí sa! (Radca odchádza. Radcová chvíľku sama. Leží, potom zazvoní.)

Scholtzová: Prosím, milostivá pani?

Radcová: Pani Scholtzová, otvorte malú skrinku v modrej izbe týmto kľúčikom. Sú v nej skvosty. Nájdete tam medzi iným tri prstene s bielym, červeným a zeleným kameňom. Prineste mi ich!

Scholtzová (prinesie prstene a odovzdá kľúčik):
Helmut Anička Má prísť sestrička, milostivá pani?

Radcová: Nie. Choďte však k slečne Aničke a povedzte jej, že keď bude hotová s balením, aby prišla ku mne.

Scholtzová: Prosím, milostivá pani. (Odchádza. Radcová sa pohráva s prsteňmi. Slnko zapadá, postupne sa zvečerieva.)

Helmut s Aničkou (Anička ostane pri dverách, syn objíma matku): Mamička, ty drahá, jediná mamička!

Radcová (hladká ho po hlave): Helmut, syn môj! Nechaj ma tu na chvíľočku samotnú s Aničkou. Počkaj na ňu pri vchode do parku a potom ju odpre-

vaď domov. Nesmie odchádzať od nás sama. So mnou sa môžeš rozlúčiť potom.

Helmut: Dobre, mamička.

Radcová: Počkaj, Helmut! Chcem ti niečo povedať v prítomnosti Aničkinej, je to svätý príkaz: Neopušť ju! Buď jej verný! Ožeň sa s ňou! Chráňte si svoje dieťa, Helmut!

Helmut (pevne, rozhodným hlasom): Všetko spravím, mamička. Prisahám ti! (Podáva matke ruku a odchádza.)

Radcová: Poď sem, Anička! (Anička ide pomaly, hlavu drží priamo, v tvári drsná, boľavá hrdosť): Sadni si, Anička!

Anička: Milostivá pani, v tomto dome si už ne-sadnem.

Radcová (prikyvuje hlavou. Hlasom na smrť smutným): Tak ťa teda viacej asi už nikdy neuvidím?

Anička: Nie, milostivá pani, aspoň nie v tomto dome. (Chvilku trápne ticho.)

Radcová: Ach, aké smutné je, keď musí človek umierať osamotený. Som sama. Duševne je môj muž odo mňa ďaleko a podobne aj moja dcéra, ktorá je verným obrazom jeho duše. Mala som rada len dvoch ľudí: Helmuta a teba, Anička.

Anička (stojí ticho, potom uduseným hlasom): Milostivá pani, boli ste ku mne vždy dobrotivá.

Radcová (vášnivým hlasom): Nehovor mi stále „milostivá pani“, povedz mi už konečne „mama“!

Anička (stojí chvíľku nehybne, potom sa začne triasť. Prudké vzrušenie. Výkrik): Mama, mamička! (Objíma radcovú, obe plačú, potom prestávajú. Držia sa objaté, usmievajú sa a bozkávajú. Potom vážne.)

Radcová: Anička, úbohé dieťa, teraz nastúpiš ťažkú púť. Bude to hrozná cesta, kým ťa Helmut neprivedie k oltáru. Potom ti už bude dobre. Ale do-tiaľ? Ktože vie, ako dlho to ešte potrvá?! Nesmieš trpieť biedou. Peňazi som nemávala veľa, všetko má môj muž. Ani som nechcela mať veľa peňazí, veď čo by som bola s nimi robila? Anička, peňazí ti ne-môžem dať, ale pozri sa, mám tu tri drahocenné prstene. Darujem ti ich pod podmienkou, že ich predáš.

Anička (sa vzpriami, tvár stvrdne, drsným hla-som): Milostivá pani mama, ste dobrotivá. Ale prste-ne neprijíam. On si myslí, že som všetko urobila z vypočítavosti, pre peniaze. Nie som ľahkou žen-skou. (Plače.)

Radcová (čaká, po chvíľke): Ale veď prstene ti dávam ja, Anička!

Anička: Áno, ale iste ste ich dostali od neho — od pána radcu. On ich teda kúpil!

Radcová (mdle): Máš pravdu, Anička.

Anička (rozhodne): Ani sa ich len nedotknem, tým menej ich prijmem!

Radcová: Pravdu máš, Anička. Tieto prstene sú prekliate. (Odloží prstene na stôl, zavrie oči a leží ako mŕtva. Anička díva sa na prstene nechápavo.)

Radcová otvorí oči, akoby ešte raz precitla): Anička, ty si sa mi vyspovedala zo svojho nešťastia. I ja sa ti chcem vyspovedať. Poď sem, bližšie! Nemôžem rozprávať nahlas o najväčšom nešťastí svojho života. Nik to nesmie počuť. (Anička sa priblíži, radcová šepká): Anička, som vrahom! Trojnásobným vrahom!

Anička (trhne sebou od prekvapenia): Ne — nerozumela som vám dobre, pani mama!

Radcová (vystiera ruky po Aničke, pritiahne ju k sebe, šepoce): Áno, áno, zavraždila som troje detí, dvoch chlapcov a jedno dievča.

Anička (s hrôzou, avšak tichšie, pomaly): Mílostivá pani!

Radcová (tichým plačom, sklúčene): Anička — svoje vlastné deti. Ešte pred narodením — rozumieš mi už teraz? (Anička bezradne, v rozpakoch neprihádza k slovu): Anička, sadni si ešte trocha. Sem na stoličku vedľa mňa. Bude to sposedelnica! (Anička si prisadne. Radcová zlomeným hlasom): Anička, mali sme dvoje detí: Helmuta a Margitku. Potom mi muž povedal: Teraz máme párik podľa želaní, už je toho dosť. Nechcem viac detí, lebo by to nezniesol vzrast a lesk nášho domu. Bohatstvo nášho domu nesmie sa rozdrobiť medzi mnohými deťmi. Poznáš môjho muža, vieš, aký je panovačný. Čo si zaumieni, to sa aj stane. Vždy bol taký. Ešte tri razy požehnal nás Boh deťmi a tri razy sme zničili plod Boží. Anička, to je strašný hriech! (Anička nevládze prehovoriť, objíma hlavu radcovej! Radco-

vá o chvíľku celkom ticho): Anička, ty poznáš našu pani Scholtzovú. Jej muž je pokrývačom. V lete zarobí zavše 5 mariek za deň, v zime nič. Túto ženu požehnal Pán Boh päť ráz, práve ako mňa. Všetkých 5 detí jej žije, hoci zárobok otca je ozaj chatrný. A pán radca netrúfal si vychovať viac detí, ako dvoje. Nenávidím toho človeka!

Anička: Pravdu máte, mama! I ja ho nenávidím. Pred hodinou chcel pripraviť o život i moje dieťa. (Chvíľku ticho.)

Radcová: Pozri sa, Anička, toto bola tá: „Kniha proti všetkým vrahom narodených i nenarodených detí“. Často som si ju prečítala, kajúcne sa tak trýzniač. Ach, vidím sedieť tie nenarodené dietky na akejsi lúke mimo tohto sveta, ako sa dívajú na zemeguľu, kde žijú otec a matka, ktorí týmto Bohom poslaným dušičkám zabránili vstúpiť na tento svet. My sme ich prepadli na práhu samého života. Máš pochopu o tom, akým hrozným hriechom je zavraždiť tých, ktorých Boh poslal? Vieš si predstaviť pomstu, ktorou nás bude stíhať ten veľký Kráľ?

Anička: Boh je milosrdný, mama!

Radcová (akoby zo sna): Áno, je milosrdný. Jediným potešením mi je vedomie, že sa tie tri dušičky dobre majú v tom nekonečne veľkom dome nebeského Otca. (Uprene sa zahľadí do parku. Duševne rozorvaná šepká ďalej): Anička, povedala som ti, že tieto tri prstene sú prekliate. Áno! Je to pravda! To je odmena za zločin. Sú to herodesovské skvosty. Briliantový prsteň mi daroval muž po usmr-

tení prvého chlapčeka; smaragdový za druhého a ten rubinový po usmrtení dievčatka. Rozumieš, Anička? Tie tri prstene som dostala ako prémie, ako útechu, ako odmenu. Vidiš, ako falošne, ako surovo sa blyštia? Vezmi si ich, predaj ich, kúp za ne živobytia pre seba a pre svoje dieťa!

Anička (zdôrazňujúc každé slovo): Nie, mama! To nemôžem urobiť.

Radcová (s bolestným úsmevom): Teda pohádaš mnou?

Anička: Mama, milujem vás!

Radcová: Možno ešte milovať takú ženu, ako som ja?

Anička (pevným, vrúcnyim hlasom): Mama, nikdy som nebola pobožnostkárkou — nie, veď som úbohou hriešnicou; ale cítim v srdci, že Boh je dobrotivý. Možno vás vezme kedysi i s vašimi troma stratenými deťmi do neba! Radca

Radcová (blažene): Anička, ty moja útecha! Ty moje potešenie! (Objíma ju. Počúť kroky, prichádza radca.)

Radca (zastane vo dverách, zrudne od hnevu): Škandál! Hanba! Počkajte len! (Vybehne k telefonu do susednej izby): Ústredňa? Prosím si políciu! Haló, polícia? Tu továrnik Enzenberg. V mojom dome je ženská, ktorá narúša pokoj domu a hoci som ju vyzval, nechce odísť. Pošlite mi, prosím, strážnika!

Anička (mierne): Počuli ste to, mama? Idem už. Radca

Radcová: Áno, choď už, Anička. Nech ťa dobrotivý Boh opatruje, dieťa moje. Vidím ťa naposledy.

Anička: S Bohom, mama! (Ticho plačúc, odchádza.)

Radca (vyrúti sa na verandu, obzerá sa): Kde je? (Radcová neodpovedá): Lujza, odpovedaj! Kde je tá — tá osoba? (Radcová neodpovedá): Lujza, iste ste počuly, že som telefonoval pre strážnika. Bude ju hľadať! Azda len nechceš, aby poprekutával celý dom? Kde je?

Radcová: Preč.

Ošetr. **Radca:** Preč? Kam išla?

Radcová: Nesie svoj kríž, ako si si to želal!

Radca: Kde nesie svoj kríž?

Radcová: Do tvojho života!

Radca: (potichu): Blaznie! Blaznie! (Znova odbehne k telefonu): Ústredňa? Prosím si políciu! Haló, polícia? Tu továrnik Enzenberg. Toho strážnika už nepotrebujem! Ako? Už je na ceste? Ďakujem! (Prichádza ošetrovateľka. Radca ostáva vonku.)

Ošetrovateľka: Milostivá pani, už je chladno, ráčte prejsť do izby!

Radcová: Ešte chvíľku tu ostanem, sestrička.

Helmut

Ošetrovateľka (ustarostene): Tak vám prinesiem, milostivá pani, aspoň teplý ručník. (Odchádza, o chvíľku sa vráti s ručníkom a prikryje radcovú.)

Radcová: Ďakujem, sestrička. Keby som vás potrebovala, zazvoním. (Ošetrovateľka odchádza, o chvíľku vstúpi Helmut.)

Helmut: Mamička, ty si ešte vonku? Veď je už 9 hodín!

Radcová: Kde je Anička?

Helmut: U svojej príbuznej v Kamennej ulici č. 36. Veď vieš, že Anička nemá už rodičov. Jej príbuzná, pani Kunzová je poriadna a pričinnivá pani. Vie o všetkom. Ujme sa Aničky. Jej adresu som ti pre lepšiu istotu napísal. Prosím! (Odovzdáva jej ceľku.)

Radcová: A ty, Helmut, čo budeš teraz robiť?

Helmut: O jedenástej, o dve hodiny odcestujem k svojmu pluku.

Radcová (ťažkým hlasom): O dve hodiny! Tak nemáš už veľa času. Ponáhľaj sa, iste máš ešte veľa vybavovať. Musíš sa pripraviť na cestu. K vôli mne sa teda ani nezdržuj!

Helmut (sa pri lúčení zachveje. Skloní sa k matke): Milujem ťa, mamička. Teba i Aničku! S Bohom, mamička!

Radcová (slabúnko ho pobozká, unikajúcim hlasom): Nech ťa Boh opatruje, syn môj drahý! (Helmut odchádza na prstoch a zmizne v tme parku. Hlboká noc. Radcová leží nehybne, díva sa do parku. Spomína si na Helmuta a šepká), Šťastnú cestu, Helmut! — Š Bohom, syn drahý! — Ach, Bože, zmiluj sa! (Agonia, vidina. Park sa pomaly osvetlí zeleným svetlom. Umierajúca uprene sa díva na svetlo. V parku vidí sedieť troje dietok v snehobielych šatách.)

Deti (kývajú ručičkami): Mama, mamička!

Radcová (roztvorí náručie, v horúcej túhe): Podte detičky, — podte k mame! (Deti vstanú a prichádzajú.)

Hubert
Vojtech
Mária

Najstarší: Sme tu doma?

Dievčatko: Pani, si ty našou matkou?

Radcová (hlasom umierajúcej): Áno, mala som vlastne byť vašou matkou, ale som nebola toho hodná.

Stredný (vidí tri prstene): Pani, patria tieto prstene nám?

Radcová (bolestne): Áno, vám patria. Tebe (najstaršiemu) ten biely, tebe (strednému) ten zelený a tebe (najmladšej), moja drahá dcéruška, ten červený.

Deti (spolu): Ďakujeme, mamička! Ďakujeme! (Vezmú si prstene, hrajú sa s nimi, ukláňajú sa.)

Najstarší (k ostatným): Pozrite sa, toto je naše dedičstvo s tohto sveta!

Radcová (zalamuje rukami, najvrúcnejším pohľadom k nebesiam): Otče náš všetkých — zmiluj sa nado mnou! (Svetlo pomaly zhasína. Tma. Medzitým najstarší v ruke s aktovkou, stredný s husličkami. Majú prstene na prstoch. Zelené svetlo znova postupne ožiari javisko. Nová vidina.)

Najstarší: Mamička, bol som v škole vyznamenaný, dostal som odmenu. Keď budem väčší, vstúpim do oteckovej továrne. (Pomaly ustupuje, prichádza stredný.)

Stredný: Mamička, zahrám ti niečo! Tak rád sa učím hrať! (Hrá, potom ustupuje a prichádza najmladšia.)

Najmladšia (nežne): Mamička, ja nechcem byť ničím iným, iba tvojou dobrou dcéruškou.

Radcová (zalamuje rukami smerom k nebesiam, bolestne, unikajúcim hlasom): Milosrdný Otče nebeský — zmiluj sa nado mnou! (Deti prichádzajú k matke celkom blízko.)

Najstarší (kľakne, slzy matkine kvapkajú mu na čelo): Akože sa vlastne volám, mamička? Veď nemám nijakého mena.

Radcová: Voláš sa Hubert. (Stredný — kľakne si pred matku, jej slzy kropia mu hlavu): Ty sa voláš Vojtech. (Dievčatko kľakne si pred matku): Ty, moja dcéruška, voláš sa Mária! (Krstí deti: postupne položí ruky nad ich hlavy, ktoré kropí slzami. Nad každým povie): Ja ťa krstím v mene Otca i Syna i Ducha svätého! (Blažený pohľad na deti. Usmievajú sa, i matka sa usmieva): Toľko detí, také pekné a dobré deti mám! (Na veži bijú hodiny polnoc): Chcely by ste ma, deti moje, vziať so sebou na cestu k Pánu Bohu? Už je čas, aby som išla!

Deti (rozhodne a radostne): Áno, mamička, vezme ťa so sebou.

Radcová: Počkajteže teda ešte chvíľku! Mám si tu ešte niečo vybaviť. (Vezme papier so stola, píše. Deti stiahnu si prstene, položia ich na stôl.)

Hubert: Tu sú tie prstene! Nesmieme ich vziať so sebou.

Radcová: Nie — prstene ostanú tu! (Prikryje ich papierom, na ktorý písala. Pokojne sa zadíva na deti): A teraz sa pomodlite so mnou, detičky moje! (Deti si kľaknú, složia ruky, modlia sa. Svetlo po-

Radca
Ošetr.

maly zhasína. Radcová umiera. Tma. Auto zastane pred bránou. Ošetrovateľka stretne sa pri verande s radcom. Rozhovor v parku pri verande.)

Radca: Kde je môj syn?

Ošetrovateľka: Odcestoval k svojmu pluku o jedenástej hodine.

Radca: Teda predsa — teda predsa bez rozlúčenia! (Rozpína si golier): Ako sa má paňi?

Ošetrovateľka: Milostivá pani mi prísne prikázala nechať ju cez noc na verande. Môžem prísť iba na zvonenie.

Radca (ide potichu na verandu, ošetrovateľka za ním. Zažnú svetlo. Radca sa trocha zľakne, chytí mŕtvolu za rameno a trhá ním): Lujza, prebuď sa! Lujza!

Ošetrovateľka (preľaknutá): Ó Bože — ó Bože — ona je mŕtva!

Radca: Netárajte hlúposti! Zatelefonujte lekárovi Melkovi a profesorovi Burchardovi, aby hned prišli autom. Keby neboli doma, telefonujte na kliniku. Prvý lekár, ktorý je tam voľný, nech hned príde! (Ošetrovateľka odchádza. Radca chytí studenú ruku mŕtvoly): Lujza, odpovedaj mi! (Zbadá na stolíku papier. Zdvihne ho, zbadá najprv prstene pod ním): Ako sa dostaly tieto prstene sem? Čo to znamená? (Potom číta s papiera):

„Moje zabité, nenarodené tri deti boly pri mne. Pokrstila som ich svojimi lútostnými slzami. Najstarší má trinásť rokov a volá sa Hubert; druhý je ávanásťročný, volá sa

Vojtech; dievča má desať rokov a volá sa Mária. Boh nech je mi milostivý! Lujza". —

Žena! — Lujza! Prebuď sa! (Zbadá lístok na lone mŕtvoly. Číta): „Pani Kunzová, Kamenná ulica, číslo 36.“ (Nechápe.)

(O p o n a.)

II. DEJSTVO.

Pánska pracovňa. Dopoludnia.

Jozef
Radca (Sluha dokončuje usporadúvanie izby. Radca prichádza veselý, s cigarou v ústach a s novinami. Sadne si k písaciemu stolu, prezerá a podpisuje listiny. Jozef odchádza. Počúť zvonit'. O chvíľku vstúpi Jozef s doporučeným listom a s dodacím lístkom.)

Jozef (podáva list, dodací lístok i ceruzu): Milostivý pane, listár priniesol tento doporučený list. (Radca podpíše dodací lístok, podá ho sluhovi, ktorý odchádza.)

Radca (otvorí list a začne čítať nahlas):

Jozef „Veľavážený pán radca,
Mojou smutnou povinnosťou je oznámiť vám, že váš syn, pán poručík Helmut Enzenberg padol 3. marca na poli cti za našu milovanú vlasť. My — dôstojníci...“

(Nedočíta, klesne do kresla, list vypadne mu z ruky; zachycuje sa o stôl, skoro ho prevráti, sedí akoby v bezvedomí.)

Jozef (v ruke s táckou prázdnych pohárov. Keď zazrie radcu, zľakne sa, poháre začnú hrkotať): Milostivý pane — milostivý pane...?

Radca (otvorí sklené oči): Ty — Jozef — nie, nie, nie... (Zajachtáva sa): Nie, nie. (Šermuje rukami vo vzduchu): Nie...

Jozef (poháre štrngocú): Milostivý pane, mám zavolať lekára? . . .

Radca (bezvládne): Nie, nie, nie, nie! Ten ho už nevkriesi!

Jozef (ustrasene): Koho, milostivý pane? Koho už nevkriesi?

Radca (chrčí): Helmuta. Padol!

Jozef (poháre padajú na zem, spadne i tácka, sluha chytá sa za hlavu): Helmut?! — Ó, Pane Bože!

Radca (zlomeným hlasom): Chod! Nechaj tie črepy. Teraz všetko sú už len črepy.

Jozef (cúva potichu, oči od zdesenia naširoko otvorené): Pane Bože! — Helmut?

Radca (po chvíli zdvihne list, číta ho s prestávkami ďalej):

„... my dôstojníci i mužstvo — hlboko trúchlime nad stratou svojho kamaráta, ktorý bol ozdobený najvzácnějšími ctnosťami statočného dôstojníka a ušľachtilého človeka. Vyslovujem vám najúprimnejšiu sústrasť nás všetkých, najmä preto, lebo vieme, že Helmut bol vašim jediným synom. Boh vás potešuj! Pochovali sme svojho milého kamaráta s hlbokým dojatím a so všetkými vojenskými poctami. Odpočívá s ôsmimi inými dôstojníkmi pri stene cintorína. Kňaz vykropil jeho hrob. Fotografiu a presný nákres polohy pripojujem. — S hlbokou sústrasťou a úctou plukovník Glinzov.“

(Chvíľku ticho, potom si pretiera čelo, zlomený sedí v kresle. O chvíľku otvorí skriňu, naleje si vína a vypije pohár dúškom): Strašné! — Zúfalá situácia! — Syn je mŕtvy — jediný syn. On mal zachovať

rod. (Bez vlády): Meno Enzenberg zmizne s listiny svetových firiem. — Všetko bolo nadarmo — všetká námaha, všetko moje geniálne vedenie. (Nalieva si a znova pije dúškom): Ale i tak by bolo hádam k tomu došlo, keby bol ten tvrdohlavec vytrval pri svojom úmysle a keby sa bol oženil s dcérou učiteľa! (S uľahčením): Ach, možno je to takto lepšie! (S pátosom): Koniec hrozný, ale čestný. Lepšie takto, ako v nečestnom manželstve! (Znova vypije pohár vína. Náhle zúfale): Ale meno! — Meno — jediný syn, ach! (Po chvíľke akoby sa prebúdzal): Prečo sme mali vlastne len jedného syna, veď Boh nám troch chcel darovať — žena mala pravdu. Jediný syn — meno! (Vypije dva poháre vína, vstane, vystiera sa, zhlboka dýcha, zamračení díva sa do parku. Premáha sa): Prísť o peniaze — to je zlé. Stratíť čas — ešte horšie. (Rozhodnejšie): Prísť o nervy — to je najhoršie. (Obchodnícky): Nesmiem hlavu stratíť! Obrnený proti akémukoľvek nešťastiu je iba ten človek, ktorý má železné nervy! (Chvíľku špekuluje, zapáli si na cigaru, potom sa náhle rozhodne telefonovať): Ústredňa? Spojte ma s centrálnou kanceláriou Červeného kríža! — Haló, Červený kríž? Tu radca Enzenberg. Dobrý deň, pán direktor. Prosím, ráčte láskave na vedomie vziať, že som sa rozhodol darovať Červenému krížu 100.000 mariek. — Prosím. — Do novín? — Môžete. Dobrý deň! (Uspokojene): To bude dobré! Dozvie sa o tom i cisár. A potom iste dá súhlas k tomu, aby si môj budúci zať gróf Dankelried zmenil meno na gróf Enzenberg-

Dankelried. (Trie si ruky, vstane, prechádza sa a usmieva blažene. Počúť zvoníť. O chvíľku vstúpi Jozef.) Gróf

Jozef (ukloní sa): Milostivý pane, je tu pán gróf Dankelried.

Radca (ochotne): Prosím! (Jozef odchádza. O chvíľku vstúpi gróf.)

Gróf (ešte nevytriezvený z nočného hýrenia, chvastavo): Dobré ráno, pán test! Ako ste sa ráčili vyspať? A propos: váš sluha mi práve povedal, že pán syn Helmut padol. Prijmite moju sústrasť!

Radca (sucho): Ďakujem, pán gróf! Ráče si sadnúť!

Gróf: Práve prichádzam z kliniky od Margitky. Myslím, chrípku ľahko prekoná, veď ju lieči sám prednosta kliniky, profesor Dr. Buchard. Iba tá vysoká horúčka...

Radca (skočí do reči): Myslím, že taká choroba ani za reč nestojí. Umiera v nej len chudoba — a to neškodí, i tak je dosť toho proletariátu.

Gróf (vypočítavo): Pán test, musíme sa teraz už dohodnúť, keď — žiaľbohu — švagor padol a vaše podniky i majetky potrebujú pevnej ruky...

Radca (sucho): Dobre. Dám vám svoju dcéru za ženu, ale pod jednou podmienkou, pán gróf.

Gróf (povýšenecky): Veľmi som na ňu zvedavý, pán továrnik!

Radca (obchodnícky): Vy ako budúci muž mojej dcéry stanete sa časom pánom mojich podnikov. Ale

meno svetovej firmy Enzenberg nesmie zaniknúť. Poslal by som teda prosbu cisárovi, aby dovolil slúčiť naše mená a tak potom nazývala by sa naša firma gróf Enzenberg-Dankelried. Cisár iste bude súhlasiť, už i preto, lebo vie o mojej štedrosti a vlasteneckom cítení. I pred chvílkou daroval som Červenému krížu 100.000 mariek a cisár znova sa dočíta v novinách o mojej veľkodušnosti. Samozrejme i vy by ste sa museli pričiniť u cisára, aby so spojením našich mien súhlasil!

Gróf (pyšne): Viete, budúci pán test, to nie je len tak! My Dankelriedovci nevyhrali sme svoje meno v loterii a ani sme si ho nevyšvindoľovali na burze. (Chvastavo): Naše meno vyskytuje sa už v dávných dobách Barbarossových, v dobách Hohenstaufov. Teda už v XII. storočí! Náš slávny rod má dejiny a slávu. Tradíciu najstaršieho druhu. Má patinu dlhých stáročí na erbe. Také vznešené meno sa teda nemení! (Posmešne): A k tomu ešte „Gróf Enzenberg-Dankelried“ — nie, pán otec, v tom ani vy sám neveríte. Enzenberg napredku len preto, že s tým menom spojených je niekoľko tovární, a Dankelried ako prívesok vzadu, ó nie! Cisár by pukol od smiechu, keby ste mu to tak navrhli!

Radca (nasršene): Tak teda nechcete?

Gróf (chvastavo): Nie! Nikdy nie, Boh mi je svedkom, že nie! To by bola, pán otecko — nemajte mi to za zlé — to by bola pre nás Dankelriedovcov ohromná hanba!

Radca (obchodnícky sucho): Teda dobre, pán gróf. Skončili sme. Vaše zaslúbenie s mojou dcérou je týmto zrušené!

Gróf (náhle vytriezvene zľaknutím): Ako — čože, pán test? Vy len žartujete, pravda, žartujete, pán test?

Radca (ráznejšie): Skončili sme, pán gróf, porúčam sa!

Gróf (urazene): Vy si dovoľujete rozkazovať jednému grófovi Dankelriedovi odísť?

Radca (prudko): Áno! Opustite môj dom! (Ukazuje na dvere.)

Gróf (povýšenecky): Ja — ja sa budem informovať, či ste schopný dať mi zadostučinenie, vy neohrabaný kupec! (Odchádza.)

Radca (dopálený behá po izbe. Zapije si. Chvílku ticho, sadne do kresla, posmešne): Nafúkaný mechúr grófsky! A nič za ním! Majetok by potreboval — to áno, aby mohol pozlatiť svoj zahrzdavený erb Scholtzová mojím zlatom! (Zapije si. Premýšľa): Túto vojnu prehráme. Čo bude potom s cisárom? A čo so šľachtou? Už teraz je hodne hlboko pod kurzom! Dnes je dôstojníkom už i každý učiteľ! (Zapije si): Eh, vydam dcéru za mladého Streloka! Firma Strelak znamená prekvitá. Starý Strelak — pravý obchodný génus. Enzenberg-Strelak bude sa nazývať nová firma. Mladý Strelak spojí obe firmy a privedie k víťazstvu! (Zapáli si na cigaru. Scholtzová upratuje na verande. radca počuje buchot, otvorí dvere, za-

zrie upratovačku): Akože, pani Scholtzová? Vyzeráte akosi uplakaná?!

Scholtzová (dusí plač, napokon sa rozplače): Ó, Bože — ó, Bože — milostivý pane, ako by som neplakala! Pred rokom padol na fronte najstarší náš syn a včera umrel nám zasa v chrípke druhý.

Radca (poľakane): Akože, pani Scholtzová? Od chrípky umrel váš syn? To je strašné, pani Scholtzová. To je strašné. Vidíte, jednaký osud nás stíha. I ja som stratil syna a dcéra leží v chrípke. To je strašné! Prijmite moju úprimnú sústrasť, pani Scholtzová. (Podáva jej ruku.) Vlani vám padol syn?

Scholtzová (utiera si slzy, pokojnejšie): Áno, Paľko. Mal devätnásť rokov. A teraz umrel Gusto. Ondaľho by bol mal už 19 rokov. Bože, oba v takom mladom veku! Muž z toho ochorel. Prosím, milostivý pane, aby som dnes trocha skoršie mohla odísť domov.

Radca: To je samozrejmé, v taký deň ste vôbec nemuseli sem prísť. Počkajte, pani Scholtzová. (Vyťahuje bankovky): Iste bude doma núdza — prosím, prijmite toto! (Scholtzová chce mu ruku bozkať, nedovolí): Veru, pani Scholtzová, trpíme — bohužiaľ — všetci takto.

Scholtzová: Ach, milostivý pane, i ja som to povedala svojmu mužovi a hovorila som mu ešte, že i v tomto žiali musíme byť vďační Bohu, že nám ostalo ešte troje detí.

Radca (s vytreštenými očami): Vy máte ešte troje detí, pani Scholtzová? Žijúcich detí?

Scholtzová: Áno, chválabohu. Jedno dievča, ktoré má teraz sedemnášť rokov. Milostivá pani ju chcela vziať do služby. Ale milostivá pani umrela a tak nebolo z toho nič. A potom máme ešte dvoch chlapcov, 14 a 11 ročného.

Radca (utrápene): Tak — tak — pani Scholtzová — ešte troje detí — a všetky v zaistenom veku — máte šťastie, pani Scholtzová! Veľké šťastie! Ja mám už len dcéru — i tú v chrípke na klinike!

Scholtzová: Nešťastie, milostivý pane! (Ustato mávne rukou, ukloní sa, odchádza na verandu, dve-re ostanú otvorené.)

Jozef

Radca (dívá sa cez otvorené dvere do parku): Tam je zahrabaný poklad a navždy stratené šťastie. Tam leží pochovaný život. (Ťažko sa prechádza, potom zastane. Ústa šepkajú): Hubert 13 rokov — Vojtech 12 — Mária 10 rokov — Tiež troje! (Sadne si do kresla, premýšľa.)

Jozef (nesmelo): Milostivý pane — tie tri prstene povaľovali sa tam v izbe len tak — a do domu prichádzajú všelijakí cudzí ľudia . . .

Radca (meravo sa dívá na sluhu, potom na prstene, vytrhne mu ich z ruky a šmarí ich divým vreskom do kúta. Chrapľavo): Bez syna! Bez syna!

Jozef (stojí bezradne a usedavo plače. Trápne chvíle): Pohľadaj mi náprsnú tašku — tašku, ktorú nosievam . . . ! (Jozef ju donesie zo susednej izby. Radca vyfahuje z nej obálku. Sú v nej dva lístky, väčší a menší. Otvorí väčší a číta polohlasne): „Moje zabité, nenarodené deti boly pri mne. Pokrstila

som ich svojimi lútosťnými slzami. Najstarší má 13 rokov a volá sa Hubert; druhý je dvanásť ročný, volá sa Vojtech; dievča má desať rokov a volá sa Mária...!" (Dlho upiera svoj zrak na lístok, potom mrmle): Hubert trinásť — Vojtech dvanásť — Mária desať. (Znova a znova číta lístok a mrmle. Potom ho pomaly vkladá do tašky, ktorú položí na kreslo): Jozef, ty si videl tú modrú obálku. Keď umriem, vezmi ju a spál, spál neprečítanú! Prisahaj na to!

Jozef: Prisahám!

Radca: A potom, Jozef, tie tri prstene — odnes ich z domu a sprav s nimi, čo chceš — ponechaj si ich — hoď ich do rieky — len ich hneď odnes z domu. Sú kliatbou tohto domu. Ešte dnes preč s nimi! (Chvíľku mlčí, potom kričí): Preč s prsteňmi! Hneď preč! Nepovedal som ti!? Prečo neposlúchneš?

Jozef (hľadá prstene, posbiera ich): Odnesiem ich preč — pošlem lekára a ošetrovatelku.

Jozef

Radca (za sluhom, ktorý je už v druhej izbe, chrčí): Nie, lekára nie! (O chvíľku počuť zvoníť, potom vchádza Jozef.)

Jozef (v rozpakoch): Milostivý pane — ona je tu, shovárať sa chce s milostivým pánom.

Radca (nechápavo): Aká ona?

Jozef (zajachtáva sa): Ach, Bože, milostivý pane, no ona!! Žena — sľúbenica pána Helmuta!

Anička

Radca (so zamračenou tvárou ide k sluhovi, udrie päšťou na stôl, energicky): Môj syn Helmut nikdy nemal ženy ani sľúbenice. Zapamätaj si to, ty starý somár! Ak je to moja predošlá slúžka Hana Tre-

bitschová, povedz jej, že ju neprijímam! (Vtom vbehne Anička. Na klobúčku biely závoj; schudnutá, bledá tvár.)

Anička (rozhodne): A vy ma predsa príjmete!

Radca (prekvapený, fučí): Preč!

Anička (príde k radcovi. Zrak teplý, ale rozhodný. Ruky visia dolu tvrdo. Šepká): Pán radca, chcela by som sa vás len spýtať, či je pravda, čo ľudia vravia, že totiž Helmut padol?

Radca (chvíľku mlčí): Áno, slečna; ľudské výpočty zavše sklamá; moje sa neosvedčily a vaše tiež nie!

Anička (kričí): Chcem iba vedieť, či žije — či žije?

Radca (tvrdo): Nie! Padol 3. marca. (Anička chce odísť, zrúti sa, zachycuje ju Jozef, ktorý ju vyvedie polomŕtvu! Radca za ňou pomstlivo): Nes si svoj kríž! (Chvíľku sa díva za ňou škodoradostne. Zvoní telefon, radca zdvihne slúchadlo): Tu radca Enzenberg. — Klinika? — Čo? — — Kto? — — Moja dcéra? — Ako? — Náhle skonala? — — (Reve): To je nemožné — lužete! — — Nie! Nie! (Slábnucím hlasom): Bez detí! — Nie! (Chrapľavo): Ne — mož — né... (Zamdlieva, klesne do kresla.)

(O p o n a.)

III. DEJSTVO.

Javisko, ako predtým. O 4 roky neskoršie.
V noci nad ráno; javisko sa postupne osvetlí.

Radca **Radca** (rozvalený na kanape v dlhom nočnom kabáte, nemohol zaspáť, fajčí, je vyčerpaný. Vstane a prudko zazvoní. O chvíľu príbehne Jozef napochytro oblečený a splašený): Jozef, — musel som ťa zobudiť — nemôžem zaspáť — nemôžem byť sám —
Jozef nemôžem byť sám tejto noci — prines najlepšieho červeného vína — prines dva poháriky! (Jozef za chvíľku prinesie): Tak, a teraz si sadni ku mne, Jozef! Zapi si, neokúňaj sa, starý! Pi! Veď i tak je tá tvoja starodávna tvár jediná ľudská tvár, čo ešte akosi znesiem.

Jozef (sedí rozčulene, chlipká si z vína): Na vaše zdravie, milostivý pane!

Radca (trpko): To by si musel dlho piť, Jozef! Na mne sa už nič nedá polievať. Povedz mi, Jozef, koľko mám rokov! Povedz pravdu, ty to vieš!

Jozef (v rozpakoch): 66 rokov, milostivý pane. To ešte nie je staroba. Ja mám 70, milostivý pane!

Radca: Áno, ty máš 70 — skutočne 70. Ale keď si predstavíš tých mojich 66 a obrátiš ich, dostaneš z toho 99. Taký som starý, Jozef! Mám 99 rokov! U mňa sa všetko obrátilo hore nohami. Som odba-vený. Jozef, myslíš, že by som sa mohol ešte oženiť?

Jozef: Milostivý pane, ste ešte celkom statný.

Radca: Neluhaj, starý! Ty vieš najlepšie, že som už nanič. So mnou je to už dolu kopcom. Nie som už súci oženit sa. Ani najzdravšia a najmladšia žena by mi už nemohla dať rodinu. Som bezdetný, a umriem bezdetný. (Vytiahne z vrecka malú modrú obálku a z nej lístok. Vonku začína sa rozvidnievať): Pozri sa, Jozef, tento lístok som našiel toho 1. augusta, teda práve pred siedmimi rokmi, na lone svojej mŕtvej ženy. Je na ňom napísané: „Kamenná ulica číslo 36“. Poznáš tú Kamennú ulicu? (Veľmi zvedavo): Má byť kdesi nablízku.

Jozef (v rozpakoch): Áno, milostivý pane.

Radca: Aj číslo 36. s istou paňou Kunzovou?

Jozef: Áno, aj tú poznám.

Radca (netrpezlivo): A vieš, kto tam ešte býva?

Jozef (prehltáva sliny, vo veľkých rozpakoch, spína ruky, nachyľuje sa dopredu): Áno — ona tam býva.

Radca: Táto „ona“ je iste slečna Anička Trebitschová, bývalá milenka môjho syna Helmuta?

Jozef: Nevesta pána Helmuta — áno.

Radca (so zatajovanou zvedavosťou): Bol si v tom byte?

Jozef: Áno, milostivý pane. (Smelšie): Zavše som sa ta poďíval. Pána Helmuta som mal veľmi rád a myslel som si, že nie je v tom nič zlého, keď sa s časom na čas poďívam na jeho ľudí.

Radca (naoko dopálený): Na jeho ľudí? No, to bola troška velezrada proti mne, proti tvojemu páno-

vi, môj milý starý! Ale nechže je! Povedz mi: aký je ten chlapec, koľko rokov má, ako vyzerá, akým dojmom pôsobí na človeka a ako sa volá?

Jozef (horlivo): Volá sa Helmut — prirodzene Trebitsch, podľa svojej matky. Je veľmi krásnym, zdravým chlapcom, nápadne sa podobá svojmu otcovi. Narodil sa na Štedrý večer roku 1914, má teda dnes na ôsmy rok. Je veľmi živý a inteligentný. Ľudia hovoria, že je to podarený chlapec.

Radca (vstane, dlho sa prechádza, položí potom ruku na plece sluhovo): No, ty starý prebhlík, teraz mi ešte povedz, ako si počína — ona — myslím na tú ženskú — na matku toho chlapca. Z čoho žije?

Jozef: Chová sa statočne, mimoriadne statočne, milostivý pane. Viem to od svojej sestry, ktorá býva neďaleko, pod číslom 31. v Kamennej ulici. Je úplne utiahnutá a venuje sa len chlapcovi. Býva u svojej tetky. Šijú bielizeň a z toho sa žijú.

Radca (prekvapene): A ona — nie je pobehticou?

Jozef (rozhodne): Milostivý pane, slečna Anička je celkom poriadna osoba! Všetci susedia si ju vážia, hoci má aj toho chlapca. Vydať sa už mohla viac ráz — naskýtal sa jej dobré partie — veď je veľmi driečna, ale ani počuť nechce o mužských; milovala iba pána Helmuta. Viem to od sestry i od istého starého kňaza, ktorého navštevujem, keď mám voľno, lebo oba pochádzame z tej istej obce a spolu sme chodili do školy. I tento pán duchovný býva v Kamennej ulici. Pozná slečnu Aničku veľmi dobre. Zmieňuje sa o nej len pochvalne.

Radca (drží si čelo oboma rukami, dlho mlčí, potom rozčulene): Jozef, starý priateľ mojej rodiny, nebudil som ťa nadarmo. Musím sa s tebou porozprávať. Už by som to takto ďalej nevydržal. Nemám tu už nikoho okrem teba. Prežil som strašné roky, roky osamelosti, ba zúfalstva. Môj život a moje die-lo sú zničené, odkedy som bez detí. Všetko, čo robím, je neúčinné a nemá už smyslu. Mlátim prázdnu slamu, len prázdnu slamu. Všetko sa zmenilo v nesmysel. Jozef, čo by si na to povedal, keby som sa premohol, keby som toho chlapca vzal k sebe a keby som ho prijal za svojho?

Jozef (najprv sa zľakne, potom radostne): Milostivý pane, dobrý milostivý pane, to by bolo vykúpením — vykúpením pre všetkých!

Radca (vleklým hlasom): Áno — možno to spravím. Ako ťažko mi to padne, to len ja viem. Po dlhom zápase vzdávam sa boja. Prehral som ho. Nenávidel som tú ženskú a nenávidím ju i dnes. Ale musím popustiť, alebo v bezdetnosti zahynúť. Povedz mi, Jozef, nehovorila nikdy o tom, keď si bol u nej, že by sa chcela na mňa obrátiť, aby som jej pomohol?

Jozef: Nie, milostivý pane. O našom dome nikdy nerozprávala, ba ani len o milostivej panej, za ktorou predsa veľmi plakala.

Radca: Kde plakala?

Jozef: Na cintoríne — pri pohrebe — videl som ju.

Radca: Tak — tak! Teda ani o panej nerozprávala? O ničom z domu?

Jozef: O ničom, len o pánu Helmutovi. (Vonku vidno.)

Radca (trocha podráždene): To je ale hlavaňa! No, akúsi hrdosť predsa jej len nemožno odtajiť. Čo myslíš, Jozef, a nerozviazal by sa jej jazyk ani vtedy, keby si jej dal tušiť, že by mohla u mňa dosiahnuť — adoptovanie svojho dieťaťa?

Jozef: Nevieam, milostivý pane. Možno by sa potom materská láska...

Radca (uspokojene vstáva): Múdro hovoríš! Ved' ktorá žena, ktorá matka by takú možnosť nevyužila? Teda nech sa obráti na mňa! Sprostredkuj to, Jozef; ale šikovne — celkom diskkrétne — nie azda tak, akoby mi rozhodne záležalo na tom chlapcovi — o tom ani reči! — Naznač jej len tak zďaleka, aby vycítila, že by možno boly nejaké nádeje, umiestiť chlapca u mňa — rozumieš? Len taká malá nádej a to len vtedy, ak bude celkom pokorná a rozumná. (Jozef sa sklamané díva na radcu): Chlapca by som vzal k sebe, ale na matku sa to nevzťahuje. Tá ostane vonku. Musí sa s chlapcom rozlúčiť. A za to ju môže oblažovať vedomie, že z chlapca niečo bude — no, a zavše si ho môže i pozrieť! Čo tu sedíš taký ustarostený, Jozef? Či azda nie je všetko, čo navrhujem, krajne rozumné?

Jozef (skľúčene): Milostivý pane, odpusťte, ale toto je pre mňa, starého človeka, ťažká úloha. Vše-

tko, čo by som podľa vášho želania podnikol, bolo by asi márne.

Radca (mrzute): Myslíš, že ona by — i keby si jej dal tušiť výhľady na adoptovanie . . .

Jozef: Nie! Viem, že ona by vôbec neodpovedala.

Radca (udrie pästou na stôl): Ale, tisíc hrmených, čo teda robíš? Mám azda vo vreci a s popolom na hlave ísť k tej slečne a kolenačky ju za odpustenie prosiť?

Jozef (nesmelo): Milostivý pán by jej mal napísať niekoľko riadkov.

Radca (urazene): Ja? — Ja jej písať? Ja by som mal spraviť prvý krok? Neblázni, Jozef!

Jozef (so sklopenou hlavou): Obávam sa, milostivý pane, že takto nič nebude z toho krásneho plánu.

Radca (nasršený): Ale, sto striel, čo jej teda napísať?

Jozef (zaliečavo): Milostivý pane, vyhnali ste slečnu Aničku z domu navždy. Mali by ste teda niekoľko riadkov napísať, z ktorých by sa dalo vytušiť, že slečna Anička má zas sem prísť. Ináč sa vám plán vôbec nevydarí.

Radca (behá po izbe napálený): Kto je tútorom chlapca? Veď musí mať nejakého tútora!

Jozef: Ona sama, ona, matka je tútorkyňou.

Radca (sklamane): Ó, tak sa tu teda nedá nič robiť bez nej. (Zasa chodí rozčulene po izbe, zapáli si na cigaru): Teda poddať sa — úplná kapitulácia? Ohó! Tak dôkladne som ešte neprehral svoj životný boj! (Stále behá po izbe, až sa všetko trasie. Potom

klesne do kresla. Potichu): Toho chlapca potrebujem — musím ho mať — ináč zdochnem vo svojej bezdetnosti! (Dlhé mlčanie. Dýcha zhlboka. Sluhovi chvejú sa ústa od starosti a strachu. Radca vstane): Teda, pre mňa, nech sa stane! (Teatrálne): Všetko, čo bolo silné, rozmrvily tieto bezdetné roky; všetko, čo bolo na niečo, prepadáva sa — a tak prepadávam sa i ja. Povolím teda. Choď! Potom ťa zavolám.

Jozef (ochotne): Prosím milostivý pane. (Odchádza.)

Radca (behá nervózne po izbe, premýšľa, potom si sadne k písaciemu stolu, píše list, prečíta ho, roztrhá a hodí do koša. Opakuje to niekoľko ráz. Napokon uspokojene vstáva a číta polohlasne):

„Slečne Anne Trebitschovej.

Jozef

Chcem sa s vami o dôležitej veci rozprávať. Príďte ku mne dnes večer o pol ôsmej. Mój sluha Jozef vás bude čakať pri bráne parku a privedie vás do domu zadnými dvermi. Privedte so sebou i svojho syna!

Radca Enzenberg.“

(Napíše adresu, zalepí obálku a zazvoní. O chvíľku príde sluha): Tu je ten list. Zanes ho slečne Trebitschovej. Dočkáš na odpoveď. Si zasvätený do veci, buď šikovný a diskretný. Chovaj sa tak, aby nezbadala, že mi na tom veľmi záleží. S mojej strany je všetko len ako prípadná ochota. Rozumieš?

Jozef: Rozumiem, milostivý pane.

Radca: Ako to už so ženskými pri takých príležitostiach býva, mohla by možno namietat, že chla-

pec nemá poriadnych šiat. Tu máš peniaze. (Vyťahuje z vesty pohúžvané bankovky): Povedz jej, že sú tvoje a že jej požičiavaš na nové šaty pre chlapca.

Jozef: Prosím, milostivý pane.

Radca: A teraz už choď! Vieš, čo máš robiť. Len celkom malú nádej pripúšťaj, že možno by som chlapca vzal k sebe. A skutočne sa podobá môjmu synovi?

Jozef (presvedčivo): Pán radca, medzi sto jednákymi chlapcami celkom isto by ste spoznali malého Helmuta!

Radca: Dobre! Krv je krv! Meno je meno! Choď už, sadni do auta a nebuď tam dlho. Nemám kedy čakať. Musím obchodné veci vybavovať. Ponáhľaj sa a prines mi odpoveď! (Sluha sa ukloní a rýchle odchádza.)

Scholtzová

Radca (chvíľku sa prechádza, potom si naleje vína a vypije. Vezme noviny, nervózne sa v nich prehľadá, nemá miesta, je na trňoch. O chvíľku zazvoní; prichádza Scholtzová, prinesie čerstvé noviny): Odišiel už Jozef?

Scholtzová: Už je preč, veľmi sa ponáhľal, milostivý pane.

Radca (pretvaračne): Ako sa máte doma, pani Scholtzová? A čo deti?

Scholtzová: Ďakujem za opýtanie, milostivý pane. Sme zdraví, deti pekne zarábajú a tak žijeme si už spokojnejšie. Muž je síce slabý, nevládze už robiť, no máme dobré deti, starajú sa o nás...

Jozef **Radca** (skočí jej do reči, nervózne): Chodte sa pozrieť, či sa Jozef už vrátil! (Scholtzová odchádza. Radca prechádza sa nervózne, prezerá noviny, zapíše si, nemá miesta. O chvíľku zatrúbi auto. Radca veľmi netrpezlivý. O chvíľku vbehne Jozef): Prišiel si odpoveď?

Jozef (skľúčene, bez slova podáva list, čo písal radca).

Radca (zúrivo): Á — a toto je tá odpoveď? Otvorí list a prekvapene číta pod svojimi riadkami): „Nepriđeme. Anička Trebitschová a Helmut Trebitsch“. — (Reve): Prečo? Prečo nepriđu? Spravil si všetko tak, ako som ti kázal a čo bolo možné? Ja toho chlapca potrebujem! Musím ho mať!

Jozef (skrúšene): Všetelijako som ju prehováral.

Radca (miernejšie): Nerozprával si jej o možnosti adoptovania chlapca priopatrne, nejasne?

Jozef (rozhodne): Milostivý pane, šiel som so svojej strany oveľa ďalej, než som mal podľa vášho príkazu, keď som videl, že by som ináč nič nedosiahol. Pre Boha som ju prosil, aby prišla, povedal som jej, že chlapca adoptujete, že bude dedič . . .

Radca (prudko): No — a?

Jozef: Nechcela. A vôbec ani sa viacej do reči nedala so mnou, kým som tam bol. Stále mi opakovala len: „Odpoveď je v liste“ — to bolo všetko.

Radca (zúrivo): Strašná ženská! (Skľúčene): Nepriđu! — Nepriđu! — Jozef, môžeš odísť!

Jozef (ukloní sa, smutne): Prosím. (Odchádza.)

Radca (zloženým hlasom): Neprídu... (Hodí sa bezvládne do kresla, potom premýšľa a šomre si): Bez detí... Meno... Komu zanechať továrne?... Helmut... (Premýšľa, potom prudko vstane, sadne si ku stolu, píše list a medzitým stále premýšľa. Potom si ho prečíta polohlasne):

„Pred rokom som hľadal a našiel hrob svojho syna Helmuta. Dal som mu postaviť náhrobný pomník a poľný kríž, ktorý nad hrobom dotiaľ stál, doniesol som domov. Ak prídete i so svojím synom ku mne, darujem chlapcovi tento kríž na pamiatku.“

Jozef
Radca Enzenberg.“

(Vloží list do obálky, zalepí ju, zazvoní. O chvíľku príde Jozef): Zajdi ešte raz k tej hlavani a odovzdaj jej tento list. Ponáhľaj sa, ale bez odpovede sa nevráť! Choď autom! (Jozef rýchle odchádza. Radca sa chvíľku díva za ním, potom si naleje vína a vypije. Svesí fotografiu synovu a dlho sa na ňu díva.)

Scholtzová

Scholtzová (vyjde zo susednej izby): Milostivý pane, môžem, prosím, odísť? Svoju prácu som už skončila.

Radca (trocha nervózne): Počkajte ešte, pani Scholtzová, kým sa Jozef vráti. Už by tu mal byť! (Scholtzová sa ukloní, odchádza. Radca si zapije. O chvíľku vbehne Jozef.)

Jozef

Jozef (udychčaný, natešene): Milostivý pane, stretli sme ich na ulici, zastavili sme, odovzdal som jej list a po krátkom rozmýšľaní povedala, že príde za nami.

Radca (skoro bez seba od radosti): Kedy? Kedy prídu?

Jozef: Čochvíľa tu budú. Išla si len čosi kúpiť.

Anička
Helmut

Radca: Prines mi kabát, golier a kravatu, ale rýchle, Jozef! (Sluha odbehne, hneď sa vráti so šatami, nervózne ich podáva radcovi a pomáha mu pri napochytrom obliekaní. Odprace fľašu a poháre, izbu zväčša usporiada): Jozef, čakaj ich a potom ich hneď prived' ku mne! (Jozef odchádza. Radca díva sa do zrkadla, upravuje si frizúru, je nervózny. O chvíľu sa otvoria dvere, Jozef povie za kulisami: Prosím! Vchádza Anička s chlapcom. Sluha zavrie dvere a ostane vonku. Anička drží chlapca za ruku, stoja pri dverách. S tvrdým výrazom na tvári díva sa na radcu, ten na ňu len krátko. Svoj pohľad uprie na chlapca a díva sa naň, ako na nebeské zjavenie. V najhlbšom dojatí, tichúčko): Poď ku mne, dieťa, podaj mi ruku!

Anička (drsne, pevne držiac chlapca): Nie — ostaneš pri mne!

Radca (pokorne): Nesmie mi podať ruku?

Anička (úsečne): Nie! Žiadalo sa len, aby sme prišli. To sme i spravili. A teraz nám dajte ten slúbený križ. (Radca prinesie ho zo susednej izby a podá Aničke. Anička sa pustí do prežalostného plaču, tisne križ na prsia a vrúcne ho bozkáva): Ďakujem! (Chce odísť.)

Radca (prosebné): Anička — nesmiete takto odísť. Nesmiete mi vziať chlapca. Veď ho vidím po prvý raz. Vidím pred sebou s najstrašnejšou istotou Hel-

muta. Potrebujem toho chlapca. Musím ho mať! Uvážte predsa, že som bezdetný, pomyslite si na budúcnosť mojich tovární, myslite na budúcnosť, ktorá očakáva chlapca u mňa! Bude najbohatším dedičom tohto mesta!

Anička (skočí mu do reči): Chlapec nepotrebuje vašich peňazí! Nepotrebuje byť bohatým. Vy ste bohatý a jednako len biedny. Chlapec je múdry a zdravý a tak nájde si svoje šťastie v živote. A dotiaľ ja sa budem o neho starať. (Rozhodne): Vy toho chlapca nikdy nedostanete!

Radca (rozhorčene): Ale veď mám naň právo — je predsa z mojej kosti, z mojej krvi!

Anička: To je pravda, ale vy nemáte naň ani len najmenšieho práva, ani zákonitého, tobôž morálneho! (Obráti sa k chlapcovi, prikloní sa k nemu, ukazuje na radcu. Prišerným, tichým hlasom): Pozri sa na tohto človeka, Helmut! To je veľmi zlý človek. Ten šliapal nohami po tvojej mame, ten poslal tvojho otecka bez rozlúčenia do vojny a do smrti. Ten ťa chcel, Helmut, keď si bol ešte oveľa, oveľa menší, ako teraz, usmrtiť!

Radca (zúfale): Anička!

Chlapec: Mama, bojím sa!

Anička (syčí): Áno, musíš sa báť tohto zlého človeka! Vždy, Helmut, vždy sa ho musíš báť, nesmieš nikdy k nemu ísť, nikdy! On ťa chcel usmrtiť a on usmrtil aj dvoch bračekov a jednu sestričku tvojho otecka! (Chlapec začne nahlas plakať a schováva sa do záhybov matkiných šiat.)

Radca (klesá do kresla, zúfale): Vy ste strašná ženská!

Anička: Vašou vinou! (Pomaly odchádza k dverám. V ľavej ruke nesie kríž, pravou drží chlapca. Pri dverách obráti sa ešte k radcovi, s kamennou tvrdosťou): Ja si nesiem svoj kríž! Neste si ho aj vy! (Odchádza.)

(O p o n a.)

- JEŽIŠKO NÁM DONIESOL MAMIČKU.** M. Kočánová. Vianočná hra v 3 dejstvách. Osoby: 2 m., 5 ž., 10 detí. Javisko: 2 ded. izby. Dedinské šaty. Hrať na Vianoce. Predpisujeme zakúpiť 10 knižiek. Str. 62. Cena: Ks 4.—.
- JEDOVSKÝ UČITEL.** J. K. Benadik. Hra zo života slovenského ľudu. V 5 dejst. 11 m., 2 ž., ľud. Izba, škol. sieň, pracovňa, ulica. Vojenské a občianske šaty. Strán 64. — Hrať najmä na národné príležitosti. — Predpisujeme zakúpiť 12 knižiek. Cena: Ks 3.50.
- JOZEF, BEN JAKUB.** Mária Kočánová. Biblická hra v 4 dejstvách. 15 m., 4 ž. 2 krajiny, sieň. Biblické kroje. Strán 96. — Hrať na Jozefa. — Predpisujeme zakúpiť 12 knižiek. Cena: Ks 6.50.
- KTO NESKORO CHODÍ, SÁM SEBE ŠKODÍ.** Ercé. Zartovne-výstražná scéna. 1 m., 1 ž. Meštianska izba. Strán 12. — Hrať pri veselých príležitostiach. — Predpisujeme zakúpiť 3 sošity. Cena: Ks 1.40.
- KRIZA.** J. Dařík. Dráma v 3 dejstvách. 11 m., 4 ž. Záhrada, kancelária, príroda. Občianske šaty. Strán 91. — Hrať možno kedykoľvek. — Predpisujeme zakúpiť 10 knižiek. Cena: Ks 4.40.
- * **NOVOVESKÍ ŠTUDENTI.** Farkas - Hoza. Veselohra v 4 dejstv. 17. m., 1 ž. Izba, hostinec, sborovňa, lesík. Mestské šaty. Strán 64. — Hrať možno kedykoľvek. — Predpisujeme zakúpiť 15 knižiek. Cena: Ks 3.50, hudobný dopr. na rozpísanie za Ks 5.—.
- PYTÁČ MILIONOV.** Mária Kočánová. Veselohra v jednom dejstve. 2 m., 6 ž. Park. Strán 40. — Hrať najmä cez fašiangy. — Predp. zakúpiť 9 knižiek. Cena: Ks 3.50.
- + **RASTISLAV.** Hrubý Fr. - Bukovec - K. B. Žeko. Dráma v 5 dejstv. 18 m., 7 ž., vojaci, ľud. Sieň, les, kancelária. Historické kroje. Strán 83. — Hrať pri národných príležitostiach. Cena: Ks 4.—.
- ROZPRÁVKA O TOM, AKO SA ZJAVIL SV. MIKULÁŠ.** H. Cheón - K. Šmálov. Zázračná hra v 2. dejstv. 5 m. Izba. Občianske šaty. Strán 44. — Hrať na Mikuláša. — Predpisujeme zakúpiť 4 sošity. Cena: Ks 3.—.
- SÚD, NA KTOROM KAŽDÝ VYHRÁ.** Mária Kočánová. Veselohra so spevmi v 1 dejstve. 6 m., 1 ž. Hostinská izba. Strán 24. — Hrať pri veselých príležitostiach. — Predpisujeme zakúpiť 7 knižiek. Cena: Ks 2.60.

VÍTAZSTVO LÁSKY. J. Dafčík. Vianočná hra v 3 dejstv. Spevy dvojhlasne. 13 m., 10 ž. Krajinka. Biblické kroje. Strán 70. — Hrať na Vianoce. — Predpisujeme zakúpiť 12 knižiek. **Cena: Ks 5.—.**

* **VIŠŇOVÝ KVET.** M. Kočánová. Hra v 3 dejstvách a 2 premenách z japonského života. Osoby: 8 m., 9 ž., 1 dieťa, Iuď, mníšky. Javisko: záhrada, tábor malomocných, japonská izba. Strán 91. Japonské šaty. Hrať možno kedykoľvek. Orchestrálny doprovod požičiavame za Ks 10.—. Predpisujeme zakúpiť 10 knižiek. **Cena: Ks 4.—.**

VZNEŠENÉ RODINY. Labich-Martin-Felberovci. Veselohra v 2 dejstvách. 10 m., 5 ž. 2 meštianske izby. Strán 72. — Hrať najmä cez fašiangy. — Predpisujeme zakúpiť 14 knižiek. **Cena: Ks 4.50.**

ZA KRISTOM. J. Dafčík. Pašiová hra v 4 dejstvách. 17 m., 4 ž., vojaci, Iuď, deti. Sieň, záhrada, nádvorie, hora. Biblické kroje. Strán 74. — Predpisujeme zakúpiť 12 knižiek. **Cena: Ks 4.—.**

+ **ZTRATENÁ.** Fr. Urbánek. Obraz zo života mladej ženy v 4 dejstvách. Hrdinský boj za ideál života, 14 žien, občianske šaty. Izba. Strán 64. — Hrať možno kedykoľvek. **Cena: Ks 5.—.**

Z DVOCH VLAMAČOV PRAVÝ JE TRETÍ. M. Kočánová. Veselohra v 3 dejstvách. Osoby: 7 m., 3 ž. Javisko: pánska kuchyňa, 2 izby. Občianske šaty. Možno hrať kedykoľvek. — Predpisujeme zakúpiť 10 knižiek. Strán 80. **Cena: Ks 6.—.**

ZASTŮBENIE V NEPRÍTOMNOSTI. Keller-Vnuk. Veselohra v 1 dejstve. 2 m. Meštianska izba. Strán 16. — Hrať najmä v zimnom období. — Predpisujeme zakúpiť 3 sošity. **Cena: Ks 2.50.**

Mimo uvedených div. hier naše kníhkupectvo Vám dodá každú divadelnú knižku z cudzieho nákladu

---

Objednávky vybavuje:

Spolok sv. Vojtecha, Trnava.

Cena Ks 5.—